

Genealogische opzoekingen Latijn en de Republikeinse kalender

Eddy Dehond

1. Parochieregisters en burgerlijke stand

Op het concilie van Trente (1545-1563) kregen de parochiepriester de taak een doop- en een huwelijksregister bij te houden. Overlijdensregisters dateren van later. In de praktijk gebeurde de registratie van een doopsel, een huwelijk of een begrafenis vooral vanaf het begin van de 17de eeuw. De datum van een doopsel of een begrafenis valt niet altijd samen met de datum van de geboorte (vaak wel) of het overlijden (meestal niet).

De burgerlijke stand is een uitvloeisel van de Franse revolutie. In Frankrijk werd de burgerlijke stand opgericht in 1792. Na onze annexatie door Frankrijk gebeurde dat bij ons in 1796. In de registers van de burgerlijke stand wordt de burgerlijke staat van iemand opgenomen. Aktes worden opgemaakt bij de geboorte, het huwelijk (ook het geregistreerd partnerschap), de echtscheiding en het overlijden.

Gegevens uit de burgerlijke stand kunnen niet zo maar ingekeken worden omwille van de wet op de privacy. Voor geboorteaktes geldt een openbaarheidsbeperking van 100 jaar, voor huwelijksaktes is dat 75 jaar en voor overlijdensaktes 50 jaar. Dezelfde beperkingen worden ook gebruikt voor parochieregisters.

2. Latijn

In de parochieregisters werd lange tijd Latijn gebruikt. Dit is echter geen probleem voor het overgrote deel van de doop-, huwelijks- en overlijdensaktes. Meestal gebruikte men ongeveer dezelfde standaardformuleringen.

Het Latijn kent, zoals het Duits, naamvallen. Ook in het Nederlands werden die gebruikt. Denk bv. Aan”

“In de naam des Vaders en des Zoons” ↔ “In de naam van de Vader en van de Zoon”
“Moeders dood kwam onverwacht” ↔ “De dood van moeder kwam onverwacht.”

Eigennamen, bijvoeglijke naamwoorden en voltooid deelwoorden (die zullen wij het meest zien staan in aktes) kunnen dus in meerdere vormen voorkomen. Je leest dus niet alleen *Petrus*, maar ook *Petri* en *Petro*. Dat heeft te maken met de functie van het woord in de zin. Als *Petrus* onderwerp is, schrijft men *Petrus*. Om aan te geven dat ‘iets van *Petrus* is’, gebruikt men *Petri*. Op het einde van aktes worden vaak ook getuigen vermeld, meestal

in de formulering *coram me et testibus Petro X et Henrico Y...*: ten opzichte van mij en van de getuigen Petrus X en Henricus Y.

Petrus (mannelijk) is *natus, baptisatus, defunctus en sepultus* (geboren, gedoopt, overleden en begraven). Voor *Maria* (vrouwelijk) gebruikt men *nata, baptisata, defuncta en sepulta*. Als je dus leest *natus, sepultus...* dan weet je dat het over een mannelijk individu gaat. Om aan te geven dat 'iets van Maria is', gebruikt men *Mariae* (en dus ook) *Juliae, Annae, Joannae Mariae, Paulinae...*), Agnes wordt in dit geval *Agnētis*.

Op het internet vind je meerdere woordenlijsten met (kerk)latijn. Zoek best een lijst waarop ook geijkte uitdrukkingen voorkomen. Als Latijn voor jou echt 'latijn' (onbegrijpelijk) is, geraak je met dergelijke lijsten verder dan met een gewoon woordenboek!

Overlijden

Anno Domini 1943, die 22^a Octobris in Lovanio defunctus est Carolus Judocus Vranken natus in Langdorp die 26^a maii 1883, filius Petri Sebastiani et Van den Broeck Mariae Joannae, viduus Annae Mariae Juliae Verbruggen. In nostro caemeterio sepultus est die 26^a Octobris. A Wouters vic

In het jaar van de heer 1943, op de 22ste dag van oktober, is in Leuven overleden Carolus Judocus Vranken geboren in Langdorp op de 26ste dag van mei, zoon van Petrus Sebastianus en Van den Broeck Maria Joanna, weduwnaar van Anna Maria Julia Verbruggen. Hij is op ons kerkhof begraven op de 26ste dag van oktober. A. Wouters, vicarius (plaatsvervanger: Wouters was toen onderpastoor!)

et: en

In plaats van *defunctus est* schrijft men ook wel eens *mortuus est* (hij is gestorven) of *obiit* (hij of zij is gestorven).

viduus: weduwnaar; *vidua*: weduwe

Carolus Judocus: Karel Joos(t)

22^a: geeft rangtelwoord aan: 22ste

octobris, maii: van oktober, van mei

Doop

Anno Dⁿⁱ 1938 die 1^a Aug. bapta est nata hodie hora 3^a mat. Erna Virginia Leonarda Laeremans filia Ludovici ex Aarschot et Meynckens Mariae Julianae ex hac et hic junctorum. Susceperunt Philippus Meynckens et Virginia Everaerts. Quod att. J Vermeiren

Dⁿⁱ: afkorting van Domini, een streepje onder een letter of lettergroep duidt op een afkorting

bapta: afkorting van baptisata

ex: uit, afkomstig van; dit is niet noodzakelijk gelijk aan 'gedoopt/geboren in'!

ex hac: van hier (dit wil zeggen waar het register opgemaakt is)

hic junctorum: die hier gehuwd zijn. Je leest ook wel *juncti sunt matrimonio*: zij zijn verbonden in het huwelijk

hodie: heden; *pridie*: de vorige dag

hora: uur

mat.: afkorting van *matutina*: in de morgen (vrouwelijke vorm van *matutinus*, sluit aan bij *hora*)

quod att.: *quod attestor*: hetgeen ik bevestig

susceperunt: zij hebben ten doop gehouden, zij waren getuigen (peter en meter)

Soms schrijft de pastoor later in de kantlijn nog wat extra gegevens:

conf.: *confirmata*: gevormd (gewoonlijk op 12-jarige leeftijd)

mat.: *matrimonium*: huwelijk

cum: met

B.M. V^{is} de Fatima: Beatae Mariae Virginis: van de Heilige Maagd Maria van Fatima (O.L.V. van Fatima)

Huwelijk

Anno Domini 1936 die 5 octobris Julius Sels natus in Veerle die 19 maii 1914 filius Henrici Alphonsi et Mariae Paulinae Vernelen et Maria Clara Wellens nata in hac die 11 Januarii 1915 filia Ludovici et Mariae Schellens legitimo matrimonio conjuncti sunt coram infrascripto parochi et testibus Jos. Kempeneers et Fr. Wellens. Quod attestor L. Gepts, testes: Kempeneers Jos, H. Wellens

coram infrascripto parochi et testibus: ten overstaan van de ondergetekende pastoor en van de getuigen

in hac: in deze (parochie)

legitimo matrimonio conjuncti sunt: zij zijn verbonden in een wettig huwelijk

testes: de getuigen

3. Republikeinse kalender

Rond 1800 werd bij ons de Franse republikeinse kalender gebruikt. Die verving de Gregoriaanse kalender en verdeelde het jaar in twaalf maanden van elk drie *décades* (tiendaagse weken). De maanden hadden andere namen dan die van de Gregoriaanse kalender. Je krijgt dan datums als bv. *12 brumaire an IX* (3 november 1800), *17 fructidor an XII* (4 september 1804).

Deze jaartelling begon op 22 september 1792 en werd gebruikt tot 31 december 1805.

Op het internet vind je zeker tabellen om gemakkelijk de omzetting te maken naar de ons vertrouwde kalender.